

Венчурне інвестування та особливості його розвитку в Україні

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено особливості венчурного інвестування, проаналізовано його проблеми та запропоновано шляхи удосконалення венчурного інвестування в Україні

Ключові слова: венчур, венчурний капітал, венчурне інвестування, венчурні інвестиції, інноваційне підприємництво, інновація.

Abstract

In the article investigated the features of venture investment, analyzed its problems and the ways of improving venture capital investment in Ukraine

Keywords: venture, the venture capital, venture investment, venture capital investments, innovative entrepreneurship, innovation.

Нинішній час характеризується глибокими трансформаціями в усіх сферах суспільства. Причому соціально-економічні зміни відбуваються настільки швидко, що до них не встигають адаптуватися інституції, ринок праці, законодавство. В економіці сучасні зміни спричинені перш за все зростанням ролі науки у виробничому процесі. Це відображається, зокрема, на підвищенні наукомісткості продукції, скороченні життєвого циклу товарів, виникненні нових потреб і переваг споживачів. Усе це створює передумови для активізації інноваційної підприємницької діяльності та зацікавленості інвесторів у вкладанні коштів в інноваційні проекти.

Останнім часом українські підприємці, переймаючи досвід західних компаній, для реалізації інноваційних проектів звертаються до венчурних інвесторів, які розуміють, що реалізація наукомістких проектів з різних причин далеко не завжди завершується передбачуваними кінцевими результатами, і в той же час згодні розділити з підприємцем ризик невдачі, розраховуючи у випадку успіху одержати надвисокий прибуток. Найчастіше до венчурного інвестора звертаються ті підприємці, кому через високу ризикованість проекту в наданні кредиту відмовили комерційні банки. Тому для них співпраця з професійним венчурним інвестором залишається фактично єдиною можливістю вирішити цілий ряд нагальних проблем, не маючи на це достатніх власних фінансових ресурсів.

Головний мотиваційний чинник діяльності венчурного капіталіста при цьому нічим не відрізняється від головного мотиваційного чинника підприємця. Обидва вони прагнуть одержати у результаті спільної діяльності максимальну фінансову винагороду. Тільки отримати свою частку прибутку венчурний інвестор, як правило, розраховує не за рахунок співпраці з підприємцем на постійній основі, а через продаж свого пакету акцій після значного збільшення їхньої вартості, розраховуючи на успішний розвиток фінансованого ним бізнесу.

Співпраця підприємця з венчурним інвестором вигідна підприємцеві ще й тим, що маючи високу зацікавленість в успіху реалізації інноваційного проекту венчурний інвестор всіляко намагається допомогти у прискоренні розвитку бізнесу, використовуючи для цього власні контакти, шукаючи потрібних спеціалістів, передаючи набутий досвід ефективного управління фінансовими ресурсами. Дослідження специфіки венчурного інвестування свідчать, що компанії з венчурною підтримкою є більш підготовленими до засвоєння інновацій, швидше розвиваються і створюють більше робочих місць, ніж великі компанії [1].

У розвинених країнах венчурне інвестування, завдяки сприйнятливості до ризикових прогресивних ідей, котрі мають відчутний ринковий потенціал, виступає найважливішим джерелом позабюджетного фінансування наукових досліджень, прикладних розробок та інноваційної підприємницької діяльності уже не одне десятиліття. Ринок венчурного капіталу представлений формальним і неформальним секторами. До неформального сектора відносять приватних осіб («business angels»), котрі займаються фінансуванням ризикових проектів на початкових стадіях їх реалізації, вкладаючи у них так званий «посівний капітал» («seed finance»). Бізнес-ангели активно діють у США та в країнах Європейського співтовариства, причому обсяги їх інвестицій у декілька разів перевищують обсяги інвестицій

формального сектору [2]. До формального сектору ринку венчурного капіталу відносять венчурні фонди, які здебільшого розпочинають фінансувати проект на стадії його зростання, коли уже відомо, що продукція матиме комерційний успіх, але для цього необхідні кошти, щоб збільшити обсяг реалізації продукції чи розширити виробничі потужності. Левова частка інвестицій венчурних фондів у розвинених країнах припадає якраз на високі технології.

На жаль, в Україні через нерозвиненість венчурного підприємництва, нестабільність економічної та політичної ситуації, відсутність кваліфікованих спеціалістів з управління венчурним капіталом, а також через законодавчу неврегульованість функціонування венчурних фондів (досі відсутній закон про венчурні фонди) процес пошуку як венчурного інвестора, так і відповідного кандидата для венчурних інвестицій є доволі складним. Зазвичай, щоб знайти венчурного інвестора, який погодиться фінансувати запропонований йому інноваційний проект, підприємцеві треба витратити до року, а то й більше часу. Адже, ще до початку ведення переговорів спеціалістам венчурного фонду потрібен час, щоб належно оцінити перспективи наданого підприємцем бізнес-проекту, визначити скільки потребуватиметься фінансових ресурсів для його реалізації, здійснити аналіз менеджменту, який займатиметься реалізацією бізнес-проекту, вивчити сильні і слабкі сторони конкурентів на ринку тощо. В умовах економічної нестабільності цей процес відбувається складно і досить довго. Венчурним фондам в Україні доводиться працювати на відносно невеликих за розмірами та часто монополізованих ринках, мати справу з низьким рівнем платоспроможності населення. А тому значного зростання кількості інвесторів, готових вкласти кошти у високоризикові проекти, у нашій країні не спостерігається. Навпаки, за даними Української асоціації інвестиційного бізнесу, загальна кількість компаній з управління активами в Україні продовжує зменшуватися, й у III кварталі 2016 року їх кількість становила всього 300 одиниць [3]. До того ж фінансують венчурні фонди в нашій країні не ризикові інноваційні проекти, не високотехнологічні виробництва, а діють на споживчих ринках, як-то виробництво продуктів харчування та будівельних матеріалів, роздрібна торгівля, туризм, страхування, ринок нерухомості, тобто в тих галузях, які приносять швидкий прибуток та є для них майже безризиковими.

Для нагромадження в Україні необхідної кількості венчурного капіталу необхідно реформувати національну економіку: стимулювати підприємницьку інноваційну діяльність; сформувати повноцінну інноваційну інфраструктуру; розвивати фондовий та страховий ринки, банківську систему; забезпечити належні умови для ефективної діяльності приватних інвесторів (бізнес-ангелів, венчурних фондів). Це створюватиме умови для розвитку різних форм венчурного інвестування та спрямування венчурних інвестицій у наукоємні, високотехнологічні виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бражко О.В. Інновації, венчурне інвестування і маркетингові технології в умовах нової економіки / О.В. Бражко. Сталій розвиток економіки. Науково-виробничий журнал. 2' 2013 — № 19. – С. 12.
2. Angel Investing by Osnabrugge M.V. and Robinson, R.J., 2006.
3. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>.

Зянько Віталій Володимирович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fk.zank@gmail.com

Vitalii Zianko – doctor of economics, Professor, Head of the Department of Finance and innovative management, Vinnytsia national technical University, Vinnytsia, e-mail: fk.zank@gmail.com